

ÖĞRETMENLER İŞÇİ SINIFIYLA OMUZ OMUZA

TÖB-DER 3. Olağan Genel Kurulu'ndaki konuşmadan, 24 Temmuz 1976.

Öğretmenler 1971 öncesinde de, şimdi de en çok baskıya, kıyıma, can alıcı saldırılara uğramış ve uğramakta olan bir topluluktur. Bu kuşkusuz bir raslantı değildir. Bunu gericilikle ilericiliğinin mücadelesinin öğretmenler düzeyinde belirtisi olarak nitелеmek, açıklamak da yeterli değildir. Yeterli değildir, çünkü soyut bir tanımlamadır. Gericiliği, ilericiliği toplumsal temeline, yani toplumsal yapıya oturtmak gereği vardır.

Türkiye Kapitalizmi Zorluklar içinde Bocalıyor

Türkiye'nin emperyalist-kapitalist dünya ilişkileri ağı içinde, bu dünyaya bağımlı geri bir kapitalizm olduğunu artık hep biliyoruz. Genel kurul için hazırlanan raporda da bunun belirtildiği görülüyor. Kapitalizm kendi tabiatı gereği uzlaşmaz çelişkiler barındıran ve çelişkileri zamanla keskinleşen bir sistemdir. Türkiye gibi dışa bağımlı geri bir kapitalizmde ise bu çelişkiler daha da keskindir. Üstelik, gelişmemiş, geri olduğu için kapitalizm öncesi, feodal kalıntılar da, giderek tasfiyeye uğramakla beraber, yine de bir ölçüde varlığını sürdürmektedir. Bu durum, çelişkilerin daha çeşitli olması ve üst üste binmesi sonucunu doğurmaktadır. Toplumsal mücadele daha çok yönlü ve karmaşık bir hal almaktadır.

Öte yandan, geri kapitalizmin egemen sınıfı burjuvazi, kapitalizmin geçen yüzyıllarda batıda gördüğü ve şimdi Türkiye'de görmesi beklenen tarihsel görevi yerine getirecek güçte değildir. Batıda kapitalizm iç ve dış sömürüye dayanmasına, büyük sosyal adaletsizlikler yaratmasına rağmen, geçmişinde olumlu tarihsel bir görev yapmıştır. Çok daha geri bir sistem olan feodalizmi tam tasfiye etmiş, sanayileşmeyi gerçekleştirmiş ve geliştirmiş, bilimin, teknolojinin ilerlemesine yol açarak toplumu ileri bir donanımla donatmıştır. Dışa bağımlı geri Türkiye kapitalizmi ve onun egemen sınıfı burjuvazi bu görevi yapamamaktadır ve yapamayacaktır. Geçmişe kıyasla görece bir gelişme vardır. Ama bu gelişme, gelişmiş sanayi ülkeleriyle arayı kapatacak, Türkiye'yi çağdaş, ileri toplum düzeyine erdirtirecek nitelik ve güçte değildir. Sözü fazla uzatmadan kesinlikle diyebiliriz ki, yirminci yüzyılın ikinci yarısında emperyalist kapitalist dünyaya bağımlı geri ülkeler için kapitalist sistemle kalkınıp gelişmiş ileri toplumlara erişmek yolu kapalıdır. Dünya tarihinde, toplumsal evrimde yeni bir aşama, daha ileri bir düzeyde yeni bir toplumsal sistem belirmiştir: Sosyalizm.

Günümüzde bağımlı ve geri ülkeler için emperyalizmin pençesinden kurtulup tam bağımsızlığa ve en ileri toplumsal düzeye yönelmenin yolu, sosyalizmi hedef alan bir kalkınma yoluna girmektir. Kapitalist sisteme bağlı bugünkü Türkiye ekonomisi ise, böyle bir kalkınmayı gerçekleştirebilmek şöyle dursun, 1960'lardan bu

yana dilimize mal olmuş ve çok kullanılan bir deyimle “dar boğaz”lar içindedir. Ege-men sınıf ve iktidarları yatırımlar için finansman kaynakları bulma dar boğazıyla karşı karşıyadır. Üretilenleri satamama, pazarlama dar boğazı içindedir. Şiddetli döviz sıkıntısı darboğazı vardır. Açık işsizlik resmi rakamlarla iki milyonu aşmıştır ve her yıl yüzbinlerin katılmasıyla daha da büyümektedir. Gizli işsizlik de cabası. Fiyatlar başını almış gidiyor, enflasyonda rekor düzeylere ulaşıyor. Bu ekonomik tabloya bilim, teknik, kültür, eğitim, sağlık ve diğer sosyal uğraş ve hizmetlerdeki sorunları ve yetersizlikleri eklersek Türkiye kapitalizminin ve onun egemen sınıfı burjuvazi ve müttefiklerinin ne büyük zorluklar içinde bocaladığı kolayca anlaşılır.

Burjuvazinin Yöntemleri ve Öğretmenler

Keskinleşen çelişkilerin şiddetlendirdiği toplumsal mücadeleler ve kitlelerin yükselen talepleri karşısında, ekonominin çırpındığı dar boğazlar içinde burjuvazi ve müttefikleri ekonomik ve politik egemenliklerini sürdürebilmek için başlıca iki yönetime başvuruyorlar: birincisi, kaba kuvvet saldırıları, baskınlar, dövmeler, yaralamalar, öldürmelerle tüm ilerici, demokratik, devrimci, sol, sosyalist güçleri, örgütleri, kişileri ürkütüp sindirmek, etkisizleştirmek. İkincisi, çok partili ve parlamentolu bir görünüm altında anti-demokratik, faşizan bir yönetimin hukuksal, örgütsel ve ideolojik yapısını oluşturmak. Bir yandan iki kez değiştirilmiş Anayasa daha da değiştirilmek isteniyor, kanunlar değiştirilerek anti-demokratik hükümler getiriliyor ve getirilme hazırlıkları yapılıyor. Öte yandan devlet aygıtını tam ele geçirebilmek için devlet mekanizmasının tüm kesimleri faşistleştirmeye ve/veya gerileştirmeye çalışıyor.

Öğretmenler kitlesine yapılanlar bu çerçeveye içine oturuyor. Birincisi, öğretmenlerin mesleki örgüt lokallerine, toplantılarına, evlerine, kendilerine saldırılar, dinamitlenme ve kurşunlanmalarla, işten atma ve sürgünlerle bu kitlenin demokratik hak ve özgürlüklerine sahip çıkma yetenekleri, mücadeleliliği kırılmak ve bastırılmak isteniyor. İkincisi, devlet aygıtını ele geçirmenin bir parçası olarak ve sömürüye dayalı düzenin ve sınıfsal iktidarın sürdürülebilmesinin ideolojik dayanağını oluşturmak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı örgütünden ve tüm öğretim ve eğitim kurumlarından ilericiler, demokratlar, devrimciler uzaklaştırılıyor. Hiç bir toplum sistemi yalnızca baskıcı uygulamalarla, polis, jandarma, mahkemeler ve hapisaneler aracılığı ile uzun süre ayakta kalamaz. Askeri cuntalar dahi kalamaz. Mutlaka ideolojisini, düzenin çıkarlarına uygun görüş ve inançları kitlelere aşılıyarak bir taban oluşturmak zorundadır. Bu bakımdan genç kuşakların ilerisi için şimdiden aşılmasının önemi açıktır. Durmadan tekrarlanan “maneviyatçı kalkınma” savunusunun aslı budur: düzenin ve sınıfsal iktidarın ideolojik kitle dayanağını oluşturmak ve pekiştirmek; bunun bir parçası olarak da genç kuşakları böyle bir taban oluşturması amacıyla şimdiden şartlandırmak.

Objektif Olmak Tarafsız Olmak Demek Değildir.

Burjuva politikacıları ideologları ve sözcülerince sol’lar, sosyalistler hep “ideolojik maksatlar” gütmek, “ideolojik eylemler”e girişmekle suçlanmışlardır. Kendileri gerçeklikten, hakikattan, “ilim”den yanadırlar da devrimciler, sollar, sosyalistler değil-

dir, ideolojik saplantı içindedirler. Oysa durum tam tersidir. Burjuva ideolojisini gerçeklikle -realite ile-, bilimsel doğrularla tam bir karşıtlık, zıtlık içindedir. Burjuva ideolojisi, varolan sömürü düzenini ve doğurduğu adaletsiz şartları eşyanın tabiatından doğan kaçınılmaz, doğal olgular olarak, ondan öte, haklı, hatta arzu edilir olgular olarak kitlelere kabul ettirmeyi amaçlar ve bunu sağlamaya çalışır. İşçi sınıfı ideolojisi ise doğrudan gerçekliğin -realitenin- kendisinden, nesnel gerçekliğin bilimsel inceleme, iradeleme ve pratiğinden kaynaklanır. Bundan ötürü işçi sınıfı için gerçeklik ve bilimsel doğrularla ideoloji ikiliği zıtlığı yoktur.

Burjuva ideolojisinin ve ideologlarının bilimsellik konusunda ileri sürdükleri ve kabul ettirmede hayli başarılı oldukları bir konu da bilimsel objektiflik konusudur. Bilimsel metod olaylar, gerçekler karşısında objektif olmayı gerektirir. Ama burjuva ideolojisinin ve ideologlarının bir el çabukluğu ile araya soktukları yanlış, objektif olmanın tarafsız olma, taraf tutmama ile bir ve özdeş sayılmasıdır. Oysa objektif olma, gerçekliğe dayanmayan öznel önyargıların etkisinde olmayarak gerçekliği özünde, temel niteliğinde görebilmek ve kavrayabilmektir. Bilim tarihi gerçekliği böyle görüp kavrayarak doğruları saptama, yanlış görüş ve kavramları yıkma, yok etme tarihidir. Bu da taraflar arasında bir mücadele ile olagelmıştır. Bilim taraf tutar, gerçekliğin, doğruların tarafını tutar ve bunun mücadelesini verir. Gerçekliğin doğruların saptanması ve kabul ettirilmesi mücadelesi, zaman zaman toplumsal güçlere karşı da mücadeleyi gerektirir.

Toplum bilimlere gelince, bu bilimlerin konusu olan toplumun kendisinde taraflar -sınıflar, tabakalar- ve bunlar arasında mücadeleler vardır. Bu taraflar ve aralarındaki mücadele objektif olarak, doğru olarak saptanıp açığa çıkarıldığı an, bunu yapmakla, taraf olma durumuna geliniyor. Çünkü gerçek durumun saptanması, açığa çıkarılması, bu durumdan yararlanan sınıf ve çevrelerin çıkarına dokunuyor, onların husumetini çekiyor, durumdan zarar gören, sömürülen ve ezilen sınıf ve tabakalara ise mücadelelerinde yardımcı, yol gösterici oluyor. Bu anlamda taraf olmanın ötesinde, fikir namusu ve cesareti, bilim adamının ve genellikle aydın denilmeye layık aydınların başta gelen niteliği olması gerektiğine göre, bilinçli ve kararlı olarak taraf tutma ve mücadele verme de kaçınılmaz görev oluyor.

Öğretmenler ve öğretim kurumları öğrencileri olan yeni kuşaklara gerçekleri, doğruları öğrettikçe, bu gerçek ve doğrulardan tedirgin olan çıkarıcı egemen sınıfları, iktidarlarını, politikacılarını ve ideologlarını karşılarında bulacaklar, her türlü baskıya uğrayacaklardır. Nitekim öyle olmaktadır.

Etkin Mücadele Örgütlü Mücadeledir

Gerçekleri, doğruları öğretmek öğretmenlerin ve öğretim kurumlarının temel, kaçınılmaz görevidir. Öğretmenler görevi yerine getirmenin mücadelesini vermek durumundadırlar, yalnız kişiler olarak değil, örgütlü bir topluluk olarak. Etkin mücadele örgütlü mücadeledir. Bunu, öğretmen kitesinin örgütü olan TÖB-DER verme durumundadır ve vermektedir.

Başlıca mücadelelerinden biri, bilim, düşün, öğretim ve öğrenim özgürlüğünü savunma, bu özgürlüğünün gerçekleşmesini sağlama mücadelesidir.

Az önce belirttik ki işçi sınıfının ideolojisi, nesnel gerçeklikten, bilimden kay-

naklanmaktadır ve bilimsel doğruların çıkarlarına uygun düştüğü sınıf işçi sınıfıdır. İşçi sınıfı sınıfsal konumu ve niteliği dolayısıyla bilim, düşün ve öğrenim özgürlüğünden yanadır. Demek ki, günlük yaşam mücadelesinden daha soyut olan bu alanda dahi demokratik kitle örgütü TÖB-DER'in mücadelesiyle işçi sınıfı hareketi ve mücadelesi aynı safta yer almaktadır.

Bir mesleki kitle örgütü olarak, öğretmenlerin özlük işlerini takip etmek, uğranılan haksızlıkların düzeltilmesini sağlamaya çalışmak, ekonomik-sosyal hakların -bu sırada grevli ve toplu sözleşmeli sendikalaşma hakkının- elde edilmesi için uğraşmak, mücadele etmek de TÖB-DER'in başta gelen görevlerindedir. Ama bu uğraş ve mücadeleler de işçi sınıfının mücadelesiyle aynı çizgiye düşmektedir. Amaç, her iki kitlenin durumunu iyileştirmek, yaşam düzeyini yükseltebilmektir. Mücadelelerin yönelttiği hedef de aynıdır: İktidar ve iktidarın sınıf dayanağı burjuvazi ve müttefikleri.

Ve nihayet, temel demokratik özgürlükleri, fikir, vicdan, felsefi görüş, söz, yayın, örgütlenme, toplantı ve gösteri özgürlüklerini korumada, genişletmekte, emperyalist baskı ve sömürüye karşı tam bağımsızlığı savunmada işçi sınıfı ve demokratik kitle örgütleri hareketleri birleşirler. İşçi sınıfının, kafa emekçisi öğretmenlerin, memurların, teknik elemanların ve diğer emekçi kitlelerin demokratik özgürlüklerin genişleme ve gelişmesinden, tam bağımsızlığın gerçekleşmesinden kaybedecekleri hiç bir şey yoktur, kazanacakları çok şeyler vardır. Bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin bütünselliği içinde itici motor güç, öncü güç işçi sınıfıdır. İşçi sınıfı kapitalist toplumun temel ilerici sınıfıdır. Kapitalizmin diğer temel sınıfı burjuvazi toplumsal gelişmenin geçmişinde sahip olduğu ilerici, öncü güç niteliğini artık yitirmiştir. Türkiye'de ara tabakalar denilen küçük burjuva aydın kesimi de öyle.

Örgütsel Bağımsızlık ve Politik Tarafsızlık

Toplumsal konularındaki ve karşılaştıkları sorunlardaki benzerlikten, ortak noktalardan dolayı işçi sınıfı ile emekçi sınıf ve tabakaların örgütleriyle demokratik kitle örgütleri arasında kısaca belirttiğimiz mücadelede paralellik, birliktelik doğabilir. Ama bu yeterli değildir. Ekonomik ve politik iktidara sahip egemen sınıfların gücünü dengeleyebilmek, onun üstesinden gelebilmek için birlikteliğin daha bilinçli bir biçimde güç ve iş birliğine dönüştürülmesi gerekir. Gerek demokratik kitle örgütü içinde gerçek ve güçlü bir birlik, gerekse kitle örgütü hareketiyle işçi sınıfı hareketi arasındaki uyumluluk ve güç birliği, çeşitli görüşlerin, politik çizgilerin ortalaması alınarak sağlanamaz. Birbirleriyle asla biraraya gelemeyecek, uzlaşamayacak görüşler, politik çizgiler de vardır. Herkesi ve tüm görüşleri, çizgileri birleştirmek, asgari müşterekler dahi bulabilmek mümkün değildir. Kitle örgütünün kitle örgütü olarak sorunlarına, uğraşlarına, mücadelesine en gerçekçi ve geçerli çözümleri öneren, ışık tutan, kılavuzluk eden politik çizgiyle, o çizgiyi oluşturup uygulayan politik örgütle uyumluluk içinde olunur. Bu benimseme, söz konusu politik örgütün kendisini bir üstünlük iddiasıyla dışardan dayatması, empoze etmesi sonucu değil, kitle içinde, tabanda inandırıcılık, güven, saygınlık ve etkinlik kazanmasıyla oluşur. Örgütsel bağımsızlık bu noktada kendini gösterir. Örgütsel bağımsızlık, örgütü hiç bir görüşün, hiç bir siyasal partinin kuyruğuna takmayacağım diye mevcut tüm görüş-

leri, tüm partileri reddetmek değildir. Kitle örgütünün kendi işleyiş kuralları ve, disiplini içinde kendi organlarının en doğru en gerçekçi ve geçerli gördüğü politik çizgiyi kendi iradesiyle benimsemesi ve bu çizgiyi yürüten siyasal partiyle uyumluk içine girmesi bir partinin “kuyruğuna takılma” değildir, örgütsel bağımsızlığın doğru biçimde işleyişidir. Örgütün “ülkemizin ve halkımızın sorunlarına karşı bağımsız” olmadığı kabul ediliyorsa, ülkenin ve halkın sorunlarına en doğru ve geçerli çözümleri öneren ve bunun mücadelesini veren politik harekete ve örgüte karşı tavrı alınmaz. Partilerüstü sendikacılık ne kadar fiilen mümkün değilse, partilerüstü kitle örgütçülüğü de değildir. Bununla beraber kitle örgütleri elbette iktidar olmayı hedefleyen siyasal partilerle aynı nitelikte örgütler değildir ve çalışma alanları farklıdır.

Devrimcilik ve Sosyalizme Barışçıl Geçiş Yolu

Son olarak üzerinde ciddiyetle durulması ve düşünülmesini önemli gördüğüm bir iki noktayı ele almak istiyorum. 1971 öncesi yıllarda devrim, devrimci sözcükleri ve kavramları ilerici çevrelerde, yayınlarda çok kullanıldı; ama devrim kavramının içeriği, tanımlaması saptanmadan, açık seçikliğe kavuşturulup belirlenmeden. Bu belirsizlik, bulanıklık içinde yapılan yanlışlardan biri, benimsenen veya kullanılan mücadele biçimini, bir hareketin devrimci olup olmamasının kıstası, ölçüğü olarak kullanmaktır. Oysa, mücadele biçimi sorunu önemli olmakla beraber, devrimciliğin temel kıstası sınıfsallıktır. İşçi sınıfı içinde yeralmayan, kök salmayan, işçi sınıfının yalnız ideolojik öncülüğünü değil, fiili öncülüğünü oluşturup geliştirmeye çalışmayan bir hareket, işçi sınıfı dışında ne denli keskin mücadele biçimleri önerse, hatta uygulasa bile gerçek anlamda devrimci değildir. İşçi sınıfı dışında kadrolar oluşturmak, mücadelelere girişmek ve bu eylemlerin işçi sınıfına ve emekçi kitlelere örnek olacağı, onlar tarafından giderek benimseneceği düşüncesi ve uygulaması bilimsel sosyalizmin devrimci hareket ve mücadele anlayışı ile bağdaşmaz. Mücadele biçimleri ise, bilimsel sosyalizm ışığında somut durumların somut tahlili sonucu saptanır. Somut durumların somut tahliline, önce dünyadaki durum, dünya çapındaki güç dengeleri ve mücadele durumu ele alınarak başlanır. Dünyada tek bir sosyalist ülke olmadığı zaman durum başkaydı, sosyalist sistem tek bir toplumda gerçekleştiği zaman başka oldu, ve nihayet dünya nüfusunun üçte birinden fazlasının sosyalizme geçtiği ve sosyalizmin dünya sosyalist sistemi haline geldiği zaman ise durum daha başkadır. Kapitalizm, tüm dünyayı kapsayan tek sistem olmaktan çıkmış, dünya kapitalist sisteminde büyük bir gedik açılmış, bu gedik zamanla büyümüşür ve halen de büyümektedir. Güçler dengesi sosyalizm lehine değişmiştir; dünyanın kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecinde sosyalist sistem belirleyici unsur haline gelmiştir ve belirleyici niteliği günden güne güçlenmektedir. İşte bu çerçevede içindedir ki, dünya sosyalist hareketinde, somut toplumların iç şartlarının, iç dinamiğinin de elverdiği durumlarda sosyalizme barışçıl yoldan da geçilebileceği, böyle bir olanağın belirlediği tezi ortaya atılmış ve benimsenmiştir. Barışçı geçiş olanağını her hâl ve şartta tümenden reddetmek, dünya sosyalist sisteminin ve işçi sınıfı hareketinin gücüne; belirli iç şartların olduğu toplumlarda işçi sınıfının geniş yelpazeli ittifaklar, dayanışmalar kurarak büyük burjuvaziyi kuşatmak ve soyutlamak

yeteneğine güvenmemek demektir. Barışçıl geçiş, sınıf mücadelesini reddeden veya arka plâna iten; sosyalizme geçişi, toplumun kendiliğinden gelişmesine bırakan bir yöntem değildir: Uluslararası dayanışma ve yardımlaşmayı reddetme, bir kenara bırakma anlamına da gelmez. Sorun, işçi sınıfını iktidarı etkilemek, giderek almak yönünde ve iktidara gelince de toplum düzenini sosyalizm doğrultusunda değiştirmek amacıyla örgütlemek, bilinçlendirmek, etkin eylemlere, mücadelelere sokmak sorunudur. Mücadele biçimlerini kişilerin, grupların, örgütlerin öznel tercihleri değil, açıkladığım dünya durumu çerçevesinde verili toplumun iç şartları, iç dinamiği saptar. Örgütler, verili duruma iradi müdahalelerde bulunur, durumu değiştirme eylemlerine girer, ama bu müdahale ve eylemler nesnel durumun olanaklarına, toplumsal gelişme kanununun gereklerine uygun düşerse başarılı olur, sonuç verir; aksi halde, başarısızlığa mahkûm ütöpik veya maceracı eylemler olarak kalır.

Çark Başak, Sayı 12, 1 Ağustos 1976